

גבורות לאגרנט

אגרנט: האדם והשופט

גבורות לשמעון אגרנט (ער רבים: מרדכי קרמניצר, רות גביוון, היצאת "אבידע" - דעת ומידע, ירושלים, תשמ"ז)

לא לעתים מזומנות מתאחדים רבים מטובי המשפטנים כארץ סביב אישיותו של אדם אחד, החי ופועל בקרבנו. השופט שמעון אגרנט פרש לפני כעשר שנים מנשיאות בית המשפט העליון בהגיעו לגיל פי רשה, והוא במיטב כוחו. מאז המשיך כמתן הרצאות אקדמיות והתמיד בהעשרת הספרות המשפטית. עתה, משמלאו לו שמונים שנה, התאחדו תלמידיו סביב מי שהיה ממעצביו העיקריים של המשפט בישראל במשך שנות דור, והגישו לכל המתעניין את הספר "גבורות לשמעון אגרנט" שבו אצורים מאמרים מאירי-עיניים, ה עוסקים בסוגיות רבות-חשיבות. כל הכותבים מתייחסים בניתוחיהם בעי קר לתחומים שהוארו ונתחו בפ סיקתו העניפה של חתן הגבורות.

ללמוד מההיסטוריה

פרופסור פנינה להב, העוסקת במחקר מקיף על חייו ומשנתו של השופט אגרנט, מאירה את נטייתו להיסטוריה, ואת אמונתו שזו מכ תיבה את התפתחות התרבות וה משפט. כהדגשתה, ביססה פסיקתו של אגרנט את "שיטת המשפט הפתוחה", שהיה עמה מילוי חללים משפטיים כהתאם להשתנות הני סבות, ותוך אמונה יסודית שאת "המשפט של עם יש ללמוד באספקלריה של מערכת החיים הלאומיים שלו". משפט מפתח זה, שאותו טבע השופט אגרנט בפסק דינו המפורסם בעניין "קול העם", מהווה המוטו למאמרו של השופט אהרן ברק על פסקדין זה, שבו עיצב אגרנט את חופש הביטוי כמשפטה של מדינת-ישראל. כהא רתו של ברק, היתה ההחלטה בכ חינת "מאור גדול" וציון-דרך בתול דות המשפט והמדינה. מן ההיבט הענייני הציבה ההחלטה את חופש העיתונות כערך מרכזי במדינת ישראל, ומן ההיבט השיטתי פתחה ההחלטה את הדרך בפני פסיקה שפירשה את החקיקה על-פי עק רונות-יסוד דמוקרטיים, המהווים "מטריה נורמטיבית" הפרושה על המשפט הישראלי בכללו.

פרופסור יצחק זמיר מרגיש אף הוא היבט זה במאמרו "גבול הציות לחוק", המתבסס על הרצאה שנשא בהענקת תארים אקדמיים בפקולטה למדעי-הרוח באוניברסיטת תל-אביב באפריל האחרון. כהדגשתו, יכולה פרשנות בתי-המשפט את החוק - כשהיא מבוססת על עקרונות של צדק ומוסר - להפחית מחומרתן של תופעות מוכרות של מרי כנגד החוק; "...מבחינת המדינה הציות

תשתית מושגית

פסיקתו של אגרנט חכמה ורועת עולם ותחומים רבים, ולא ייפלא שזכו להארה בספר סוגיות מדיניות השטרות (פרופסור סמדר אוטולונגי), דיני זכות יוצרים (פרופסור יהושע וייסמן) ודיני נזיקין (עורך-דין נפתלי ליפשיץ). אך מבין כל תחומי המשפט, לא יכול להיות ספק בכרך שדיני העונשין היו ועודם תחום מומחיותו הגדולה של אגרנט. הפרופסור ש.ו. פלר מציין, שבתחום המושגית, פלר עצמו מנתח את דרך ההפעלה של דיני הניסיון במקרה של ניסיון כושל לכיצוע עבירה פלילית, וד"ר מרים גור-אריה מנתחת היבט מסוים של האחריות המוחלטת במשפט הפלילי הנוהג ד"ר אליעזר לדרמן רן בגניבת מידע בעל ערך כלכלי, ומצביע על הצורך בהסדרת ההגנה על סודות מסחריים ומידע עסקי בכרך חקיקה מפורש. ד"ר יורם שחר עוסק בבעיית השימוש בכוח קטלני לכיצוע הדין, וקורא להסדרת התחום של "המות והאסור" במה שנוגע לשימוש בכוח לאכיפת הדין, ואת למניעת מצב ש"בלא הסדר חוקי כלשהו יותרו הסדרים של חיים ממות טמונים כולם בהוראות החשאיות של גופי מרדכי קרמניצר, המתייחסת להיב טים מסויימים במשפט הפלילי הגרמני, עשויה לעורר ויכוח בשא לת היסוד הנוגעת למטרות המשפט הפלילי, אם בצמצומן למניעת נזק לחברה כמקובל שם ואם גם לאכיפתן של נורמות מוסריות, כמקובל אצלנו.

"גבורות לשמעון אגרנט" הוא ספר שנכתב בהרבה אהבה והערכה למי שקשה לתאר את דמותה של המדינה כמדינה דמוקרטית, בלא פסיקתו. הספר מעשיר ומפירה לא רק את המרף המשפטי; רבים המתעניינים בפניה של החברה הישראלית יוכלו למצוא בין דפיו הארה רלוונטית לשאלות-יסוד הער מרות על סדר-היום הציבורי.